

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Programele de dezvoltare rurală – măsuri de prim ajutor sau primele semne de redresare?

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 013/14)

Raportor: domnul Tom JONES

Coraportor: doamna Joana AGUDO I BATALLER

La 22 ianuarie 2015, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Programe de dezvoltare rurală – măsuri de prim ajutor sau primele semne de redresare?

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 iulie 2015.

În cea de a 510-a sesiune plenară, care a avut loc la 16 și 17 septembrie 2015 (ședința din 17 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 192 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută angajamentul continuu al UE, al statelor membre și al regiunilor de a aborda unele dintre provocările cu care se confruntă zonele rurale printr-un program de dezvoltare rurală (PDR) de mare amploare. El recunoaște eforturile Comisiei și ale guvernelor de a elabora și de a adopta noul program. Cu toate acestea, având în vedere criza reală cu care se confruntă numeroase zone rurale defavorizate, provoacă dezamăgire întârzierea prezentării, aprobării și începerii programului în mai multe state și regiuni. Prin urmare, recomandă Comisiei ca, împreună cu autoritățile de stat și regionale, să solicite elaborarea unei analize independente a procesului, pentru a evita în viitor noi întârzieri.

1.2. Succesul PRD depinde de măsura în care principiul parteneriatului funcționează în mod efectiv. Este esențială responsabilitatea comună privitoare la program ce revine părților interesate de natură publică, privată, partenerilor sociali și ONG-urilor în conformitate cu obligațiile prevăzute în tratat și alte angajamente. CESE constată că în cazul programelor anterioare s-au înregistrat îmbunătățiri în privința gradului de mobilizare, dar parteneriatul cunoaște încă variații în cadrul UE.

1.3. Rolul comitetelor de monitorizare trebuie să fie transparent. Membrii ar trebui să fie fermi în exercitarea controlului asupra obiectivelor, cu acces la orientările financiare. Componenta comitetelor ar trebui să se dovedească favorabilă incluziunii, cu capacitatea de a reflecta grupuri de interese, dacă este cazul.

1.4. În conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 și, în special, cu articolul 5 privind parteneriatul și guvernanta pe mai multe niveluri, CESE consideră că Comisia ar trebui să monitorizeze modul în care regulamentul este aplicat în momentul pregătirii acordurilor de parteneriat și în punerea în aplicare a programelor, inclusiv prin participarea la comitetele de monitorizare a programelor.

1.5. Gama largă de programe bazate pe nevoile și prioritățile locale este binevenită, la fel ca și utilizarea sporită a unui model de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) pentru o implicare comunitară incluzivă. Ar trebui diseminate cele mai bune practici privind metodele de lucru eficiente care fac uz de acest model.

1.6. Constrângerile bugetare implică un rol complementar neredundant pentru bugetul PAC încă neexecutat. Recomandăm utilizarea la maximum a surselor de cofinanțare guvernamentale, private și voluntare, cu un proces raționalizat pentru solicitanți. Autoritățile de management ar trebui să faciliteze accesul la fondurile din cadrul politicii de coeziune și la alte fonduri europene de investiții atunci când proiectele îndeplinesc criteriile mai ample.

1.7. După cum s-a observat deja de către CESE ⁽¹⁾, 15 state membre au transferat fonduri de la plățile directe către programele de dezvoltare rurală (PDR), în timp ce în alte cinci state membre transferurile s-au făcut de la pilonul al doilea la primul pilon. Ambele opțiuni sunt legitime – din moment ce sunt permise de colegiitori – dar ele nu au aceeași valoare: PDR are ca obiectiv o dezvoltare teritorială mai echilibrată în cadrul fiecărei regiuni din UE. Se recomandă efectuarea unui studiu referitor la coerența și eficacitatea acestei flexibilități, inclusiv impactul său asupra concurenței în cadrul pieței unice.

1.8. Prioritizarea cheltuielilor se va diferenția foarte mult între state și regiuni. Prezentul avis subliniază importanța dezvoltării durabile pentru activitatea economică, mediu și justiție socială, cu un accent puternic pe adăugarea de valoare resurselor solului. Recomandăm Comisiei să întreprindă o analiză intermediară a progreselor înregistrate în raport cu obiectivele corespunzătoare priorităților menționate mai sus, onorând totodată angajamentele existente. Autoritățile ar trebui să aibă posibilitatea de a efectua ajustări cu scopul de a permite unor noi proiecte să asigure succesul programului și de a trage învățămintele utile în viitor oricărei politici-cadru legate de mediul rural.

1.9. Există o îngrijorare gravă legată de faptul că programele de dezvoltare rurală nu vor da rezultate care să contribuie la îmbunătățirea coeziunii teritoriale. Atât în interiorul statelor și al regiunilor cât și între ele, zonele comparativ mai izolate și marginale din punct de vedere economic nu au capacitatea structurală de a valorifica fondurile și măsurile de sprijin disponibile. Este necesară mobilizarea pe termen mai lung a unor resurse mai bine focalizate, inclusiv sub forma unor acțiuni de mentorat transfrontaliere, de înfrățire, de consolidare a capacităților pentru structurile de consiliere, precum și a unor formule inovatoare de creditare și investiții destinate întreprinderilor private și sociale.

1.10. Modelul LEADER, în funcțiune de mult timp, este respectat și rețelele de dezvoltare rurală finanțate de CE sunt încurajate să continue să difuzeze bunele practici.

1.11. În toate programele se pune în mod clar un accent puternic pe menținerea locurilor de muncă și pe noi oportunități de ocupare a forței de muncă în zonele rurale și pe importanța investițiilor, a schimbului de cunoștințe, a formării, a mentoratului și a stabilirii unor legături mai strânse cu instituțiile de cercetare. Sunt importante măsurile de stimulare a tinerilor în direcția căutării unei perspective în zone rurale și măsurile care să ajute la integrarea tuturor persoanelor care se confruntă cu dificultăți deosebite sau au handicapuri fizice sau mentale. Sunt esențiale stimulentele financiare care să sprijine reînnoirea generațiilor. În plus, școlile și colegiile rurale trebuie să fie mai strâns legate de nevoile din zonele lor, nevoi tradiționale sau aflate în schimbare în materie de competențe.

1.12. Planificarea succesiunii trebuie să fie abordată combinând oportunitățile oferite de PRD privind testarea diverselor modele de întreprinderi cu normele naționale și regionale cu privire la transferurile de active. Este încurajată mobilitatea forței de muncă, cu condiția să fie susținută de o formare de calitate și de respectarea drepturilor lucrătorilor.

1.13. Ar trebui să fie vizată și sprijinită în mod specific contribuția femeilor la succesul programului. Ele au un rol esențial în menținerea prezenței populației în zonele rurale, nu numai prin diversificarea și prelucrarea produselor agricole, ci și contribuind la dezvoltarea teritorială locală prin intermediul ofertei de activități artisanale și agroturistice, dar și ca factor esențial pentru inovare.

1.14. Sunt salutate măsurile de protecție a mediului, a ecosistemelor sale și a peisajelor culturale. Sprijinul pentru produsele locale, etichetate corect, pentru turismul rural și sistemele de producție a energiei regenerabile la scară mică și comunitare ar trebui să aducă beneficii comunitare și economice durabile. Regenerarea rurală nu poate avea loc decât dacă este susținută de întreprinderi agricole, silvice și rurale eficiente și profitabile. Vor fi necesare mai multe eforturi pentru a îmbunătăți înțelegerea reciprocă dintre fermieri și proprietari de păduri, în calitatea lor de producători de alimente, de materii prime regenerabile și de bunuri de mediu și de agrement, și consumatorii proveniți dintr-o societate europeană tot mai diversă.

⁽¹⁾ Raport de informare pe tema „Reforma PAC: modalități de punere în aplicare”, EESC- 2015-01409.

1.15. În programe, o prioritate o reprezintă soluțiile pentru impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii și silviculturii și viceversa. Sunt binevenite proiectele de captare a dioxidului de carbon, de îmbunătățire a calității apei și a solului, de reducere a emisiilor de gaze, de îmbogățire a ecosistemelor și de dezvoltare a economiei circulare. Îmbunătățirile trebuie să fie pe termen lung și măsurate în mod științific în cadrul mai multor sisteme de agromediu și de alte tipuri, inclusiv producția integrată.

1.16. Răspunsul dat inechității sociale depinde de fondurile și politicile guvernamentale și ale UE, inclusiv de furnizarea unui acces mai bun la servicii de internet, de transport, de sănătate și de învățământ.

1.17. Reînnoirea economică și comunitară a satelor este esențială, iar programele de dezvoltare rurală ar trebui să fie examinate inclusiv din perspectiva caracterului lor incluziv în raport cu toți cetățenii din mediul rural. Cetățenia activă și spiritul antreprenorial sunt vitale pentru dezvoltarea durabilă a zonelor rurale.

2. Introducere

2.1. Europa rurală reprezintă seva vieții tuturor cetățenilor europeni, nu doar a celor care trăiesc și muncesc acolo. Ea oferă aprovizionarea în siguranță cu alimente, lemn, minerale și surse de aprovizionare cu apă și asigură o diversitate de habitate, surse regenerabile de energie, posibilități de recreere, peisaje istorice, meșteșuguri și, mai presus de toate, cetățeni policalificați și aparținând unor culturi diverse. Aproximativ 115 milioane de persoane (23 % din cetățenii UE) sunt clasificate ca locuind în zone rurale.

2.2. Cu toate acestea, există mari diferențe între zonele rurale din punctul de vedere al prosperității economice și coeziunii sociale. Unele sunt prospere și dinamice, altele sunt fragile, depopulate și fracturate. Multe sunt bogat înzestrate, dar au venituri reduse, fiind caracterizate de un număr mic de așezări și acces limitat la serviciile publice. Acest lucru este valabil mai ales pentru regiunile izolate, montane și insulare. Forța de atracție a orașelor acționează neîncetat asupra activității economice și sociale moderne. Din acest motiv, este dificil pentru guverne să asigure durabilitatea comunităților rurale, în special dacă pun în aplicare soluții urbane inadecvate. Mobilitatea și libera circulație a persoanelor sunt principii esențiale ale Uniunii Europene. Cu toate acestea, ele au și consecințe nedorite pentru cele mai sărace regiuni rurale, întrucât prea mulți cetățeni, în special tineri, le părăsesc definitiv în anticiparea unor perspective mai bune de trai.

2.3. Europa are nevoie de o viziune care să restabilească încrederea în bunăstarea zonelor rurale, care să se bazeze pe creștere verde, pe promovarea economiei circulare, pe o mai bună înțelegere a necesităților colective și pe servicii de sprijin mai inteligente. Prezentul aviz urmărește să abordeze motivul pentru care există diferențe între ratele de succes și care sunt perspectivele de îmbunătățiri reale în cursul noului program de finanțare. Se trag învățături pentru cei trei piloni ai dezvoltării durabile (economic, de mediu și de justiție socială)? Există un sentiment real de asumare a responsabilității și de parteneriat între toate părțile interesate?

3. Observații generale

3.1. Statele membre și regiunile aplică numeroase măsuri de reechilibrare a oportunităților economice între zonele rurale și cele urbane și de coeziune socială, iar UE, prin primul și cel de al doilea pilon al PAC [Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 și, respectiv, Regulamentul (UE) nr. 1305/2013], precum și prin fondurile structurale/de coeziune, face eforturi continue pentru a inversa declinul, deși cu succese limitate și neuniforme. Sprijinul acordat în prezent de UE pentru dezvoltarea zonelor rurale, finanțat de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), instituit prin Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, este estimat înainte de transferul între piloni la 95,6 miliarde EUR, ceea ce reprezintă 23 % din bugetul PAC.

3.2. Programele din perioada 2014-2020 se bazează pe ani de experiență legată de ceea ce funcționează și ce nu. Comisia sprijină Rețeaua europeană pentru dezvoltare rurală (REDR) și Parteneriatul european pentru inovare privind productivitatea și sustenabilitatea agriculturii (PEI-agri) pentru a promova bunele practici și soluțiile inovatoare și CESE recomandă ca lucrările să fie intensificate la toate nivelurile. S-ar putea trage învățăminte și din cele mai bune practici ale altor furnizori de fonduri.

3.3. Deși bugetele sunt mai mici decât alte bugete ale UE, ele pot fi folosite inteligent și extinse cu ajutorul unor surse de cofinanțare guvernamentale și de altă natură. Programele trebuie să completeze resursele primului pilon și să fie legate de alte surse de finanțare, după caz, într-o infrastructură fără obstacole birocratice, care să permită solicitanților să primească o reacție rapidă, precum și activități de mentorat din partea agențiilor de consiliere și a autorităților locale responsabile cu planificarea.

3.4. Componentele programelor sunt suficient de flexibile și locale pentru a porni de la necesitățile reale ale comunităților. Modelul LEADER, cu grupuri de acțiune locală, aduce o asumare comună a responsabilității și rezultate pozitive, acolo unde funcționează cu maximum de eficiență și eficacitate. Asistența tehnică pentru toate părțile interesate, împreună cu programele de mentorat și pregătire, este esențială în toate proiectele și inițiativele.

3.5. Cu toate acestea, zonele cele mai defavorizate se străduiesc să obțină îmbunătățiri reale din programele pe termen scurt, având în vedere lipsa de resurse economice, infrastructura deficitară, lipsa de experiență în conducerea comunității și accesul mai limitat la alte investiții. Pentru o mai bună coeziune teritorială, ar trebui să se acorde acestor domenii o atenție mai mare decât au primit cadrul fostului obiectiv 1 din programele de fonduri structurale/de coeziune.

3.6. Pentru perioada 2014-2020, Comisia a emis noi regulamente financiare, care ar trebui să fie clar înțelese și puse în aplicare de autoritățile de management, precum și de comitetele de monitorizare, fără a spori sarcinile administrative pentru candidații la finanțare de proiecte. În această privință, Curtea de Conturi Europeană, în rapoartele ⁽²⁾ sale privind perioada de programare 2007-2013 și cadrul juridic 2014-2020, a făcut propuneri care urmăresc să asigure creșterea rentabilității.

3.7. Pentru multe din noile programe au existat întârzieri semnificative în procesul de elaborare și aprobare, în ciuda promisiunilor de simplificare. Acest lucru este deosebit de regretabil având în vedere situația alarmantă din multe dintre cele mai sărace zone rurale și dorința ca aceste programe să contribuie la combaterea șomajului în rândul tinerilor, a nivelului scăzut al veniturilor, a slabei calități a serviciilor publice, precum și a impactului schimbărilor climatice. Până în mai 2015, aproximativ 57 % ⁽³⁾ din programele regionale și naționale încă nu fuseseră aprobate, deși se speră că acest proces poate fi finalizat până la sfârșitul anului.

4. Consultarea și implicarea părților interesate

4.1. CESE subliniază importanța punerii în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a dispozițiilor generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime. Comitetul subliniază importanța deosebită a articolului 5 pentru parteneriat și guvernanta pe mai multe niveluri, care prevede includerea altor autorități publice, a partenerilor economici și sociali și a altor organizații care reprezintă societatea civilă. Astfel, Comisia ar trebui să monitorizeze modul în care regulamentul este aplicat în momentul pregătirii acordurilor de parteneriat și în punerea în aplicare a programelor, inclusiv prin participarea la comitetele de monitorizare a programelor.

⁽²⁾ Rapoartele speciale 22/2014, 23/2014, 4/2015, 5/2015.

⁽³⁾ Comisia Europeană – Comunicat de presă, 26 mai 2015, Adoption of a further 24 Rural Development Programmes to boost the EU farming sector and our countryside (Adoptarea a încă 24 de programe de dezvoltare rurală, pentru a stimula sectorul agricol al UE și spațiul nostru rural).

4.2. Prezentul aviz analizează gradul de mobilizare în pregătirea programelor de dezvoltare rurală, deși concluziile sale sunt limitate de numărul mic și de aria restrânsă de acoperire geografică a programelor aprobate. Au fost organizate trei audieri ⁽⁴⁾, împreună cu un chestionar difuzat pe scară mai largă. Primele răspunsuri arată că între guverne și organizațiile neguvernamentale există un proces de mobilizare reciprocă variabil din punct de vedere teritorial, dar mai bun și mai matur decât în cazul programelor anterioare. Cu toate acestea, ar trebui făcute mai multe eforturi pentru a disemina cele mai bune practici de mobilizare, inclusiv o mai intensă utilizare a tehnologiei comunicațiilor pentru dialogul permanent. Cu toate acestea, dialogul variază considerabil în cadrul statelor și al regiunilor. Acordurile de parteneriat pot fi pur formale, metodologia DLRC se adoptă doar în anumite domenii și consultarea cu adevărat incluzivă se încheie mai aproape de începutul decât de sfârșitul procesului ⁽⁵⁾. Sunt disponibile exemple de bune practici și ele se găsesc adesea în cazurile în care o mobilizare asemănătoare a dus la rezultate mai bune cu alte inițiative politice ⁽⁶⁾.

4.3. Guvernele lucrând izolat nu pot aduce schimbări reale necesare dinamizării zonelor rurale. Ele pot oferi cadrul legislativ și de planificare, responsabilitatea democratică, îmbunătățirea serviciilor publice și finanțare cu efect catalizator. Însă cele care produc în beneficiul populației și al mediului sunt în principal întreprinderile private, angajații calificați și întreprinderile sociale și comunitare. Pentru a avea disponibilitatea de a investi timp și resurse, cetățenii trebuie să fie convinși de faptul că poate fi realizată o viziune comună pentru un viitor rural mai bun și că aceasta nu va fi împiedicată de procese îndelungate de punere în aplicare.

4.4. Pentru a avea succes, partenerii economici și sociali au nevoie de resurse pentru a colabora permanent cu membrii lor și cu guvernele. Deoarece planurile variază și evoluează, trebuie să existe un sentiment mai puternic de asumare comună a responsabilității de a pune în aplicare politicile. Comitetele de monitorizare trebuie să fie alcătuite din membri cu competențe foarte diverse, care să fie informați și să poată exercita o supraveghere reală. CESE se angajează să faciliteze dezvoltarea unor modele de parteneriat mai strâns cu partenerii sociali și civili ⁽⁷⁾.

5. Măsuri de prim ajutor sau redresare pe termen lung?

5.1. Audierile ⁽⁸⁾ organizate la Bruxelles și în Țara Galilor au confirmat că programele prevăd obiective cantitative pentru rezultate. Acestea ar trebui să fie evaluate periodic de Comisie, de comitetele de monitorizare și de părțile interesate, pentru a se constata dacă există progrese și o rentabilitate reală. Ar trebui, de asemenea, să se studieze în ce măsură transferul de fonduri între piloni a fost eficace sau, dimpotrivă, a contribuit la o și mai accentuată diferențiere geografică și denaturare a concurenței.

5.2. Au fost identificate trei teme de testare din perspectiva dezvoltării durabile: spiritul antreprenorial și gradul de ocupare a forței de muncă, mediul și incluziunea socială.

Spiritul antreprenorial și ocuparea forței de muncă

5.3. Deși bugetul PAC este în scădere, cerințele de conformitate suplimentare impuse de Comisie cu privire la plățile din cadrul primului pilon sunt în creștere. Prin urmare, este absolut necesar ca programul de dezvoltare rurală să vină în sprijinul investițiilor pentru un sector agricol și forestier competitiv, inclusiv prin intermediul unor produse cu o mai mare valoare adăugată, al îmbunătățirii sistemelor de comercializare, al consolidării lanțurilor scurte de aprovizionare, al *branding*-ului și al schimbului de cunoștințe. Universități și instituții de învățământ superior au un rol important de jucat în regiunile lor și în sprijinirea regiunilor celor mai dezavantajate prin programe de înfrățire și de mentorat. Acestea ar trebui

⁽⁴⁾ 13 aprilie, la Bruxelles, 21 mai la Bangor, Țara Galilor, și 9 iunie 2015 la Helsinki.

⁽⁵⁾ Avizul pe tema „Evaluarea consultării părților interesate de către Comisia Europeană” (JO C 383, 17.11.2015, p. 57).

⁽⁶⁾ Țara Galilor are o scadență permanentă în procesele de consultare care decurg dintr-un angajament constituțional din *Devolved Governmental Act* (Actul guvernamental de descentralizare), care promovează dezvoltarea durabilă și lucrează în parteneriat cu sectorul de voluntariat.

⁽⁷⁾ Articolul 11 din Tratatul de la Lisabona și Declarația de la Riga a Platformei sociale din martie 2015.

⁽⁸⁾ A se vedea nota de subsol 4.

să colaboreze cu serviciile de consultanță agricolă și rurală pentru a orienta fondurile UE destinate cercetării către nevoi locale specifice. Programul de dezvoltare rurală ar trebui să fie o punte între solicitanți, Fondul european de investiții și programul Orizont 2020, contribuind la aplicarea științei în exploatațiile agricole și în mediul rural în general. Deși nu sunt direct finanțate prin programul de dezvoltare rurală, școlile au un rol evident, în special în zonele rurale, din perspectiva răspunsului la nevoile relevante ale generațiilor viitoare în materie de activități economice. Organizarea de OPEN DAYS pentru ferme și disponibilitatea experienței profesionale și a unor locuri de ucenicie în cadrul altor mecanisme de finanțare sunt vitale pentru a atrage o forță de muncă bine pregătită⁽⁹⁾. Acolo unde este posibil, formarea, formală sau informală, trebuie să fie de profil tehnic, să fie legată de aspectele operaționale și să se desfășoare la nivel local⁽¹⁰⁾.

5.4. Sectoarele din agricultură și silvicultură există într-un mediu economic dinamic, caracterizat prin globalizare, progrese tehnologice rapide și exigențe sociale crescânde. Inovațiile reprezintă un element esențial pentru menținerea eficienței și a competitivității agricultorilor și proprietarilor de păduri. Nou-înființatele PEI-agri reprezintă un instrument valoros, care trebuie pus în aplicare rapid și pe scară largă. Sunt necesare condiții de finanțare simplificate pentru a mobiliza și a promova inovarea.

5.5. În zonele rurale, garanția pentru tineret și alte programe similare trebuie să fie puse în legătură cu inițiativele din programul de dezvoltare rurală, astfel încât să dea speranțe pentru progres și aspirații. Susținerea investițiilor și a formării profesionale pentru tinerii fermieri și nou-veniții în sectorul agricol este esențială. Proiectele menite să sprijine tinerii și să-i rețină în mediul rural trebuie să constituie o prioritate absolută. Tinerii ar trebui încurajați să își asume măsuri pentru a se ajuta prin forțe proprii. Zonele rurale au nevoie de un cadru mai bun de planificare a succesiunii⁽¹¹⁾ care să fie accesibil și echitabil din punct de vedere juridic și să stimuleze transferurile între generații, prin care se pot îmbina tinerețea și experiența.

5.6. Rolul femeilor în agricultură și în zonele rurale este pe deplin recunoscut. Contribuția lor la proiectarea și realizarea proiectelor rurale este de neprețuit și, așa cum arată exemplul finlandez, o consiliere bine focalizată conduce la eliberarea potențialului antreprenorial⁽¹²⁾.

5.7. Turismul rural, producția de artizanat și multiplicarea inițiativelor legate de activitățile de recreere și de fitness merită să fie sprijinite, alături de activitățile de promovare a festivalurilor și spectacolelor, cum ar fi Royal Welsh și, la Berlin, Săptămâna verde. Reimplicarea orașelor și a mediului rural într-o Europă pluralistă, aflată în schimbare, este indispensabilă pentru întreprinderile și consumatorii din acest mediu, ca și accesul la serviciile de internet în bandă largă. Formarea unor lanțuri regionale de creare a valorii economice reprezintă o oportunitate majoră pentru artizanat, agricultură, turism și comerț în zonele rurale⁽¹³⁾. CESE sprijină propunerea de Fond european pentru investiții strategice (FEIS) și angajarea acestuia în sprijinirea proiectelor rurale.

Mediul înconjurător

5.8. Impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii și silviculturii au fost examinate într-un aviz⁽¹⁴⁾. Una dintre soluțiile de creștere a producției prin utilizarea unui volum mai mic de resurse și de îmbunătățire a rezistenței la schimbările climatice este sprijinirea intensificării durabile a sectoarelor agricol și forestier. În cadrul utilizării moderne a terenurilor este încurajată dezvoltarea unor activități de atenuare a schimbărilor climatice și, în special, de creștere a biodiversității prin

⁽⁹⁾ Welsh Agri-Academy (Academia Agricolă din Țara Galilor) este un bun exemplu de formare în domeniul activității de conducere.

⁽¹⁰⁾ Avizul privind Educația și formarea profesională continuă (CVET) în zonele rurale, NAT/650 (nepublicat încă în JO).

⁽¹¹⁾ Sondaj efectuat de Malcolm Thomas în Țara Galilor.

⁽¹²⁾ Avizul privind rolul femeilor ca vector al unui model de dezvoltare și inovare în agricultură și în zonele rurale (JO C 299, 4.10.2012, p. 29).

⁽¹³⁾ Avizul pe tema „Agricultură și artizanat” (JO C 143, 22.5.2012, p. 35).

⁽¹⁴⁾ Avizul exploratoriu pe tema „Implicațiile politicii privind clima și energia asupra sectoarelor agricol și forestier” (JO C 291, 4.9.2015, p. 1).

intermediul unor mecanisme de agromediu ⁽¹⁵⁾. Reciclarea și economia circulară ar trebui să fie încurajate ⁽¹⁶⁾, deoarece energia din surse regenerabile ⁽¹⁷⁾ reprezintă un activ rural valoros, care, dacă beneficiază de investiții înțelepte, va avea o contribuție economică, socială și ecologică tot mai mare. Acest domeniu deschide în mod cert un câmp de inițiativă și de investiții pentru colectivități, deoarece se pot realiza perfecționări tehnice în materie de stocare, de logistică și de infrastructură.

5.9. CESE subliniază cât este de important ca măsurile de agromediu să vină în completarea ecologizării primului pilon. Orientarea ajutoarelor potrivit unor criterii specifice, cum ar fi terenurile cu risc de eroziune, captările de apă și habitatele și speciile care necesită măsuri de gestionare deosebite este benefică. Cu toate acestea, cerințele de conformitate nu trebuie să devină o povară suplimentară. Este necesară o bază științifică de precizie pentru a măsura progresele și a înțelege totodată care este calendarul pe termen lung necesar pentru îmbunătățiri reale ⁽¹⁸⁾.

5.10. Peisajul Europei rurale tradiționale este în primul rând creația rezultatul activității omului, modelat de activitatea unui șir de generații care au muncit pentru a obține alimente, lemn și adăpost. Diversitatea sa este apreciată de cetățenii europeni. Programele de dezvoltare rurală trebuie să joace un rol în asigurarea sustenabilității acestor peisaje culturale, prin asigurarea transferului de competențe și a unor activități rurale finanțate în mod transparent, care își aduc contribuția la un astfel de mozaic valoros.

Incluziunea socială

5.11. O nedreptate în context rural este greu de individualizat și de abordat. După cum s-a menționat anterior, este vorba despre dispersarea așezărilor, numărul redus de locuitori, dezechilibrele între vârste, slaba calitate a serviciilor publice de transport și sănătate și a serviciilor sociale. Este vorba despre venituri reduse și locuințele de slabă calitate, izolarea și servicii tehnologice. Există problema specială a rețelilor de tratament și a exploatarea lucrătorilor în unele zone ⁽¹⁹⁾, în special a migranților, care necesită eforturi mai mari pentru integrare și acces la formare profesională adecvată.

5.12. TFUE stabilește la articolul 39 că unul dintre cele mai importante obiective ale PAC este asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru membrii comunității agricole, prin creșterea productivității, încurajarea progresului tehnic și asigurarea dezvoltării durabile a producției agricole și a utilizării optime a factorilor de producție. La elaborarea politicii agricole comune (PAC), TFUE prevede luarea în considerare a caracteristicilor specifice ale activității agricole care rezultă din structura socială a agriculturii și din discrepanțele structurale și naturale existente între diferitele regiuni agricole.

5.13. Programele de dezvoltare rurală contribuie la crearea de locuri de muncă directe și indirecte și la consolidarea locurilor de muncă în sectoarele agricol și agroalimentar și, într-o mai mică măsură, la diversificarea economică a zonelor rurale. Cu toate acestea, realist vorbind, programele de dezvoltare regională pot aduce doar o contribuție limitată la rezolvarea problemelor structurale și a deficiențelor în sectorul serviciilor publice din zonele rurale.

⁽¹⁵⁾ Glastir (Țara Galilor) Stewardship (Anglia), Glas (Irlanda), KULAP (Bavaria).

⁽¹⁶⁾ Avizele pe teme „Economia verde” (JO C 230, 14.7.2015, p. 99) și „Stimularea creativității, a spiritului antreprenorial și a mobilității în educație și formare” (JO C 332, 8.10.2015, p. 20).

⁽¹⁷⁾ Studiul CESE privind rolul societății civile în punerea în aplicare a Directivei UE privind energia din surse regenerabile, raport final, CESE-2014-04780.

⁽¹⁸⁾ A se vedea în acest sens datele puse la dispoziție cu ocazia unei audieri organizate la Universitatea din Bangor, 21 mai 2015.

⁽¹⁹⁾ Avizul CESE privind lucrătorii agricoli transfrontalieri (JO C 120, 16.5.2008, p. 19).

5.14. Este necesar ca alte bugete și politici publice favorabile zonelor rurale sau, și mai bine, concepute în mod special pentru probleme rurale, să includă programe comunitare în domeniul transporturilor, al eficienței energetice în locuințe și al oportunităților de reconversie pentru a încuraja inovarea. Cu toate acestea, programele de dezvoltare rurală ar trebui să fie evaluate și din perspectiva contribuției la justiția socială, folosind indicatorii prevăzuți în legislația UE și alți indicatori care trebuie incluși pentru o evaluare mai eficace, cum ar fi cei destinați încurajării proiectelor de agricultură socială și a întreprinderilor sociale care vizează persoanele cu handicap, crearea de locuri de muncă și utilizarea terenurilor și clădirilor agricole neexploatate în prezent. Este necesar un efort mult mai mare de sprijinire și încurajare a integrării populației rurale cu handicap pentru a juca un rol mai semnificativ în comunitățile lor.

5.15. Satele sunt centre vitale pentru solidaritatea comunitară. Reînnoirea satelor prin încurajarea întreprinderilor mici și a întreprinderilor sociale, susținută de filantropie și voluntariat, ar trebui să fie o prioritate esențială pentru consolidarea comunităților ⁽²⁰⁾, așa cum se demonstrează în cazul Finlandei și se regăsește în programul de dezvoltare rurală din Țara Galilor ⁽²¹⁾.

Bruxelles, 17 septembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Wales Council for Voluntary Action – Active Inclusion Fund and Village SOS – Big Lottery – Wales, WCVA (Consiliul pentru acțiuni voluntare din Țara Galilor – Fondul de incluziune activă și SOS satele – Marea Loterie – Țara Galilor, WCVA).

⁽²¹⁾ Wales RDP (programul de dezvoltare rurală din Țara Galilor) (MO 7).